



การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย  
วิทยาเขตศรีล้านช้าง

**LEARNING SPACE ENHANCEMENT OF MAHAMAKUT BUDDHIST  
UNIVERSITY, SRILANCHANG CAMPUS**

หทัยรัตน์ หล่มภูเขียว

บรรณารักษ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

**Hathairat Lompukeaw**

Lecturer of Political Science

Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus

Corresponding Author E-mail: hathairat\_1@gmail.com

**บทคัดย่อ**

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง และ (2) เปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และคณะ กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำนวนทั้งหมด 242 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์ของอัลฟาตามวิธีครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient) เท่ากับ .88 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวน

ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง (2) เปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และคณะ พบว่าไม่แตกต่างกัน

**คำสำคัญ:** พื้นที่แห่งการเรียนรู้; อุดมศึกษา;

**Abstract**

This research aimed to (1) study the learning space of Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus. (2) compared the learning space of of Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, classified by gender, student level, and major. The sample was 242 students of Mahamakut Buddhist University. The tool used in this process was a questionnaire with its reliability, analyzed by Cronbach's Alpha coefficient, value of .88. The

statistics used to analyzed the data were: frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One Way ANOVA.

The research result found that (1) the learning space of Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, in overall and each aspects were at the moderate level. (2) Comparing the learning space of Mahamakut Buddhist University, Srilanchang Campus, classified by gender, student level, and major, were found that there was not difference.

**Keywords:** Learning Spaces; Higher Education;

## บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 65 บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยหน่วยงานหนึ่งที่จะต้องดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติดังกล่าวคือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย หรือ สำนักงาน กศน. ซึ่งมีหน้าที่หลักในการพัฒนาคนทุกมิติทุกช่วงวัย ดูแลประชาชนชาวไทยให้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

ในสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ได้รับอิทธิพลจากการปฏิวัติทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็วส่งผลทำให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ทางการศึกษาไปในทิศทางที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าการสอนโดยถ่ายทอดเนื้อหาของผู้สอน การเรียนรู้ในยุคนี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในชั้นเรียนแต่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ด้วยเหตุนี้วงการศึกษาก็จำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้หรือสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่จะช่วยเอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ การพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้ดำเนินการจัดการศึกษาต้องมีความรู้ ความสามารถทักษะ ทักษะคติและแรงจูงใจในการพัฒนาพื้นที่แห่งการเรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (มานะ ครุฑาโรจน์, 2563)

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยได้เปิดการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาตรี และระดับบัณฑิตศึกษา จำนวน 10 สาขาวิชา โดยมีข้อจำกัดในการพัฒนาด้านกายภาพ ที่ใช้พื้นที่ตั้งในวัดศรีสุทธาวาสร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ คือ โรงเรียนพระปริยัติศรีจันทร์วิทยา และโรงเรียนการกุศลหลวงปู่ศรีจันทร์ วัณณาโก จากปัญหาและเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา การเสริมสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

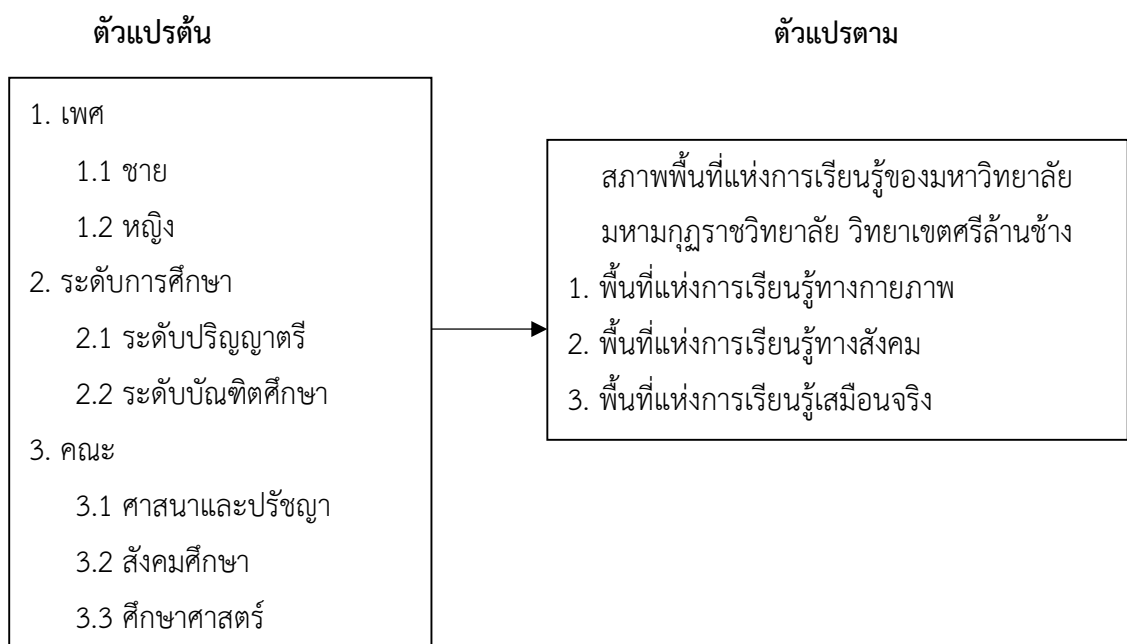
1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และคณะ

### สมมติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง แตกต่างกัน
2. นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง แตกต่างกัน
3. นักศึกษาที่มีคณะต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง แตกต่างกัน

### กรอบแนวคิดของการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิด ดังนี้ (Brown, 2005)



รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

## ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัย เรื่องการศึกษาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

#### ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำนวน 629 รูป/คน ประกอบด้วย นักศึกษาคณะ ศาสนาและปรัชญา จำนวน 51 รูป/คน คณะสังคมศาสตร์ จำนวน 268 รูป/คน และคณะศึกษาศาสตร์ จำนวน 283 รูป/คน

#### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำนวน 242 รูป/คน ผู้วิจัยได้ทำการกำหนดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (19760, อ้างในจักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก, 2563: 102) ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยยึดสถานะเพื่อกระจาย ข้อมูลประชากรตามคณะ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 1

### ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	คณะ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	คณะศาสนาและปรัชญา	51	20
2	คณะสังคมศาสตร์	268	103
3	คณะศึกษาศาสตร์	310	121
	<b>รวม</b>	<b>629</b>	<b>242</b>

(ที่มา: สำนักงานเทศบาลเมืองชุมแพ)

จากตารางที่ 1 การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยยึดตาม ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อกระจายข้อมูลประชากร หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากเพื่อระบุตัวผู้ตอบแบบสอบถาม

### เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยได้นำมาบางส่วนจากแบบสอบถามของผู้วิจัยท่านอื่น ๆ มาดัดแปลงเพื่อให้ เหมาะสม แบบสอบถามมีเนื้อหาประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และคณะ เป็น แบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราช วิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ซึ่งแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ของ

ลิเคอร์ท (Likert) โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด แปลผลข้อมูลตามเกณฑ์ ดังนี้

- |   |   |
|---|---|
| 5 | หมายถึง มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด  |
| 4 | หมายถึง มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับมาก        |
| 3 | หมายถึง มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลาง    |
| 2 | หมายถึง มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับน้อย       |
| 1 | หมายถึง มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด |

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง เป็นแบบปลายเปิด (Open end)

#### การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษารั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปซึ่งมีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลการมีระดับสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตศรีล้านช้าง เพื่อหาค่าเฉลี่ยเพื่อหาค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทำการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้ (วนิดา วาติเจริญ, รังสรรค์ เลิศในสัตย์, และสมบัติ ทีฆทรัพย์, 2560: 315)

- |                       |   |
|-----------------------|---|
| ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 | มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด  |
| ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 | มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับมาก        |
| ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 | มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับปานกลาง    |
| ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 | มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับน้อย       |
| ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 | มีสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ในระดับน้อยที่สุด |

3. วิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐาน เปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตามเพศ ด้วยสถิติ t-test

4. วิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐาน เปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยสถิติ t-test

5. วิเคราะห์การทดสอบสมมุติฐาน เปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตามคณะ ด้วยสถิติ F-test

## ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ในภาพรวม

	สภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้	ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ	3.20	0.78	ปานกลาง	2
2	พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม	3.31	0.72	ปานกลาง	1
3	พื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง	3.07	0.85	ปานกลาง	3
รวม		3.19	0.79	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.19$ , S.D. = 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม ( $\bar{X} = 3.31$ , S.D. = 0.72) รองลงมา คือ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ ( $\bar{X} = 3.20$ , S.D. = 0.78) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง ( $\bar{X} = 3.07$ , S.D. = 0.85)

2. การเปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และคณะ

ตารางที่ 3 สรุปเปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และคณะ

ข้อมูลส่วนบุคคล	t-test	F-test	Sig	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
				ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	1.89		0.09		✓
ระดับการศึกษา	1.78		0.12		✓
คณะ		1.47	0.22		✓

จากตารางที่ 3 พบว่า จากการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา และคณะ พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

## การอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม รองลงมา คือ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในสภาพการของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยตั้งอยู่ในวัดศรีสุทธาวาส นักศึกษาได้มีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมอย่างต่อเนื่องตามบทบาทของมหาวิทยาลัยที่บริการกิจกรรมงานคณะสงฆ์ ตลอดจนมีพันธกิจในการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยเฉพาะวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนา ดังที่ Knepell & Riddle (2012) เรียกว่า เป็นพื้นที่การเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Practice-based Spaces) และอาจครอบคลุมถึงพื้นที่การเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์การเรียนรู้เคลื่อนที่ (Mobile Learning Spaces) ซึ่งก็คือ สถานที่ทุกหนทุกแห่งที่ผู้เรียนพกพาอุปกรณ์การเรียนรู้เคลื่อนที่ติดตัวไปด้วย และ Brown (2005) กล่าวว่า เป็นพื้นที่สำหรับการจัดเรียนรู้แบบรับใช้สังคม (Service Learning) และ/หรือการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-based Learning) หน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นพื้นที่สำหรับการเรียนรู้จากการฝึกงานและ/หรือการเรียนรู้โดยการทำงาน (Work-based Learning)

2. จากการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และคณะ พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษารับรู้สภาพการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้างเป็นอย่างดี ว่ามีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้เท่าที่ควรจะเป็นสำหรับการศึกษายุคใหม่ สำหรับลักษณะของการออกแบบพื้นที่การเรียนรู้โดยเน้นมนุษย์หรือผู้ใช้เป็นสำคัญมี ดังนี้ (Brown & Long, 2006 ; Gee, 2006; Cornell, 2002) 1) สะดวกสบาย ปลอดภัย ถูกสุขอนามัย (Comfortable, Safe, and Healthful) เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ มีการจัดวางรูปแบบของพื้นที่ และวัสดุอุปกรณ์ให้มีความสะดวกสบายเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม (Ergonomics) เช่น มีโต๊ะเก้าอี้ขนาดพอเหมาะกับผู้ใช้ สามารถปรับและเคลื่อนย้ายได้ 2) ดึงดูดความสนใจ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และจูงใจผู้เรียนและผู้สอนให้อยากมีส่วนร่วม (Stimulating) โดยการกระตุ้นประสาทสัมผัสจากภาพ/สี เสียง รูปทรงหรือสิ่งที่สามารถจับต้องได้ ด้วยการจัดพื้นที่สำรองไว้สำหรับกิจกรรมที่ไม่ได้วางแผนไว้ เช่น จัดพื้นที่สำหรับการพูดคุย/ทำงานต่อหลังเลิกเรียนในบริเวณใกล้กับห้องเรียน การจัดพื้นที่ให้โปร่ง/สามารถมองเห็นได้ทั่ว เช่น จัดพื้นที่เรียนรู้แบบเป็นทางการ (ชั้นเรียน) ไว้ติดกับพื้นที่เรียนรู้แบบไม่เป็นทางการ เช่น ห้องโถง/ล็อบบี้ หรือ จัดพื้นที่เรียนรู้ เช่น ห้องเรียน/ห้องสมุดให้อยู่ติดกับสวน/สนาม เป็นต้น 3) รักษาสมดุลระหว่างความเป็นชุมชนกับการอยู่คนเดียว เช่น ห้องสมุดยุคใหม่ที่มีทั้งห้องสำหรับประชุมกลุ่มย่อยและห้องที่มีความเป็นส่วนตัวสำหรับการศึกษา/ทำงานเป็นรายบุคคล จัดพื้นที่สำหรับการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น จัดให้มีร้านกาแฟในบริเวณใกล้ห้องประชุมกลุ่มในห้องสมุด 4) ใช้งานได้ง่าย (Usability) ใช้งานได้ตามเป้าหมาย (Functionality) และปรับเปลี่ยนได้ (Adaptable) กล่าวคือ จัดพื้นที่การเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้และสไตล์การสอนที่หลากหลายและความต้องการ

ของผู้ใช้ เช่น ห้องเรียนที่สามารถปรับพื้นที่เพื่อใช้สำหรับการบรรยายและการทำกิจกรรมกลุ่ม ควรเป็นห้องที่มีพื้นที่เพียงพอสำหรับการเคลื่อนย้ายคน/สิ่งของ มีเฟอร์นิเจอร์ มีจอฉายภาพที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ตามความต้องการของผู้ใช้ ตำแหน่งของพื้นที่สำหรับการบรรยาย ไม่จำเป็นต้องจำกัดอยู่ที่หน้าห้องเสมอไป มีสื่อสารสนเทศที่หลากหลาย มีอุปกรณ์เทคโนโลยีจัดไว้ประจำห้องรวมถึงมีจุดเชื่อมต่อสำหรับชาร์ตไฟอุปกรณ์การเรียนรู้อื่นๆ

## ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

### ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปปฏิบัติ

จากผลการวิจัย สามารถนำข้อเสนอแนะดังนี้

1. พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ จากผลการวิจัย มหาวิทยาลัยควรจัดสรรพื้นที่ให้นักศึกษาได้มีกิจกรรมร่วมกัน ควรมีห้องชมรมหรือห้องประชุมย่อยให้นักศึกษาได้ใช้ในการประชุม ควรมีพื้นที่สนทนาการให้นักศึกษา

2. พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม จากผลการวิจัย มหาวิทยาลัยควรมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างมีเป้าหมายสำหรับการเรียนรู้ ควรมีการลงพื้นที่ชุมชนต่าง ๆ เพื่อรู้จักปัญหาหรือชุมชนอย่างแท้จริง ควรมีการเชิญบุคคลภายนอกที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านเข้ามาบรรยายเป็นบางครั้ง

3. พื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง จากผลการวิจัย มหาวิทยาลัย ควรส่งเสริมด้านเทคโนโลยีที่ทันสมัย ควรมีการนำโปรแกรมการใช้งานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงมาใช้ในมหาวิทยาลัย ควรเพิ่มสมรรถนะของระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตของมหาวิทยาลัย

### ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

2. ควรมีศึกษารูปแบบการพัฒนาสภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง

## องค์ความรู้ที่ได้

สภาพพื้นที่แห่งการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางสังคม รองลงมา คือ พื้นที่แห่งการเรียนรู้ทางกายภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พื้นที่แห่งการเรียนรู้เสมือนจริง



## เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ โปตาพล และสุพรรณิ บุญหนัก. (2563). สถิติเพื่อการวิจัย และการใช้โปรแกรม SPSS ในการวิจัย. เลย: สำรวยก้อปปี๋ บ้านใหม่.
- มานะ ครุธาโรจน์. (2563). กลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานยุคการศึกษา 4.0. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(9). หน้า 351-369.
- วนิดา วาตีเจริญ, รังสรรค์ เลิศในสัตย์, และสมบัติ ทีฆทรัพย์. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยจากแนวคิดทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- Brown, M. (2005). *Learning spaces*. In *EDUCAUSE (Educating the net generation)*. Retrieved April 20, 2016, from <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/pub7101.pdf>
- Brown, M. & Long, P. (2006). *Trends in learning space design*. In D.G. Oblinger. *EDUCAUSE. EDUCAUSE. (Learning spaces)*. pp.9.1-9.11 Retrieved April 20, 2016, from <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/pub7101.pdf>
- Cornell, P. (2002). The impact of changes in teaching and learning on furniture and the learning environment. *New directions for teaching and learning*. 92, 33-41. San Francisco: Jossey-Bass.
- Gee, L. (2006). Human-centered design guidelines. In D.G. Oblinger. *EDUCAUSE (Learning spaces)*. pp. 10.1-10.13. Retrieved April 20, 2016, from <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/pub7101.pdf>
- Kneppell, M. & Riddle, M. (2012). Distributed learning spaces: Physical, blended and virtual learning spaces in higher education. In M.Keppell, K, Souter, & M. Riddle. *Physical and virtual learning spaces in higher education: Concepts for the modern learning environment*. (pp.1-21). PA: Information Science Reference.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30, 607-610.